

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقیقت معنای حجاب در مکتب اهل بیت علیهم السلام

و

سیر تاریخی پوشش بانوان در تمدن‌ها و ملل مختلف

با تأکید بر فرمایشات مقام معظم رهبری

❖ حقیقت معنای حجاب در مکتب اهل بیت علیهم السلام

▪ قسمت اول

❖ حجاب در لغت

حجاب به معنای پوشش و نیز حایل بین دو چیز آمده است، «حائلی که مانع ورود اغیار به حریم یک شیء می شود»^۱.

❖ حجاب در اصطلاح

با توجه به معنای لغوی حجاب و کاربرد قرآنی و روایی این واژه، شرع مقدّس، حجاب را این گونه بیان می کند: «پوشانیدن تمامی اعضای بدن به جز صورت و دست ها تا میچ».

با توجه به تفاسیر آیات شریفه قرآن کریم^۲ و روایات اهل بیت علیهم السلام؛ حجاب، حریم و حائلی است که مانع ورود ظلمت و مظاهر آن، به حریم نور و معرفت بانوان می شود.

چنانچه آیه ۵۳ سوره مبارکه احزاب به موضوع فوق اشاره دارد:

«وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسَأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ»^۳، در این آیه مبارکه تأکید به مستور ماندن و در ستر و عفاف بودن بانوان شده است.

همانطور که ملاحظه میشود در این کلام الهی: «ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ»، طهارت قلب، به عنوان علت حجاب و ستر و عفاف مطرح شده است.

از اینجا معلوم میشود که مقصود خداوند متعال از حجاب، تنها ستر و پوشش ظاهری نیست، بلکه حقیقت حجاب، فراتر از پوشش ظاهر است، یعنی حجاب در جمیع شئون و مراتب اعم از: گفتار و رفتار مورد نظر میباشد، زیرا قلب فرمانده بدن است. پس انسان زمانی به طهارت می رسد که تمام اعضاء و جوارح او به این نورانیت رسیده باشد، که این مطلب، بواسطه روایات بسیاری نیز تأیید می گردد.

۱. مجمع البحرين، ج ۲، ص ۳۴؛ التحقيق في كلمات القرآن الكريم، ج ۲، ص ۱۶۷؛ مفردات ألفاظ القرآن، ص ۲۱۹؛ قاموس قرآن، ج ۲، ص ۱۰۴؛ المصباح المنير في غريب الشرح الكبير، ج ۲، ص ۱۲۱؛ لسان العرب، ج ۱، ص ۲۹۸

۲. این ماده هشت بار در حضرت قرآن استعمال شده است.

۳. ترجمه آیه مبارکه: و هر گاه از آنان (زنان) متاعی می طلبید (که اشارت بر مراجعه به هنگام ضرورت و احتیاج دارد)، از وراء حجاب طلبید، زیرا که این برای طهارت بیشتر قلوب شما و آنها بهتر است.

باید توجه داشت که صرف پوشش و ستر ظاهری در جمیع ادیان و ملل و تمدن های گذشته هم مرسوم بوده است، پس در این صورت چه تمایزی میان آنها با شریعت اتم و اکمل محمدی ﷺ وجود داشته است؟! در واقع، حجاب در شریعت مقدس اسلام یعنی طهارت در جمیع وجوه و مراتب گفتار و رفتار و قلب.

بنابراین حجاب و عفاف، حریم ورود نور عبودیت و ایمان برای نساء است؛ چنانچه فرموده اند: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ شَيْءٌ وَاحِدٌ وَهُوَ الْعَفَافُ».

پس حجاب حقیقتی دارد که شامل مکارمی چون: حیا، عفت، عصمت، حکمت، عزت، کرامت و در حصن قرار گرفتن می شود و با تحقق این مکارم، آن حجابی که مقصود خداوند متعال است، برای مکلفین محقق می شود که این امر مایه آسایش بیشتر و دوام زیبایی زنان خواهد بود؛ همانطور که از امیرالمومنین علیه السلام روایت شده است: «... فَإِنَّ ذَلِكَ أَنْعَمَ لِحَالِهَا وَارْخَى لِبَالِهَا وَأَدْوَمَ لِحَمَالِهَا فَإِنَّ الْمَرْأَةَ رِيحَانَةٌ وَكَيْسَتْ بِقَهْرَمَانَةٍ».^۴

۴. الکافی، ج ۵، ص ۵۱۰

❖ فرمایشات و بیانات مقام معظم رهبری درباره مفهوم حجاب و عفاف

مجموعه فرمایشات مقام معظم رهبری در این زمینه را شاید بتوان در چند محور اساسی و مشخص خلاصه کرد که بعضی به زیرساخت‌های نظری و مفهومی حجاب و برخی به کارکردهای اجتماعی و فرهنگی حجاب نظر دارند و در نهایت تصویر روشنی از نوع نگاه انقلاب اسلامی ایران به مسئله حجاب ترسیم می‌کنند. در ادامه به بیانات مقام معظم رهبری در این زمینه اشاره می‌گردد:

حجاب، ارزشی منطبق با طبیعت انسان است. برهنگی و حرکت به سمت اختلاط هرچه بیشتر دو جنس با یکدیگر و افشاء شدن اینها در مقابل یکدیگر، یک حرکت خلاف طبیعی و خلاف خواست انسانی است.

مسأله حجاب، به معنای منزوی کردن زن نیست. اگر کسی چنین برداشتی از حجاب داشته باشد، برداشت اش کاملاً غلط و انحرافی است. مسأله حجاب، به معنای جلوگیری از اختلاط و آمیزش بی‌قید و شرط زن و مرد در جامعه است.

هر حرکتی که برای دفاع از زنان انجام می‌گیرد، باید رکن اصلی آن رعایت عفاف زن باشد.

عفت در زن، وسیله‌ای برای تعالی و تکریم شخصیت زن در چشم دیگران است.

عفت زن، مایه احترام و شخصیت اوست. این مسأله حجاب، محرم و نامحرم، نگاه کردن و نگاه نکردن، همه به خاطر این است که قضیه عفاف در این بین سالم نگه داشته شود.

عظمت زن به این نیست که بتواند چشم دیگران را به خودش جلب کند؛ این افتخاری برای یک زن نیست؛ این تجلیل زن نیست؛ بلکه تحقیر زن است.

عظمت زن آن است که بتواند حجب و حیا و عفاف زنانه را که خدا در جبّت زن ودیعه نهاده است، حفظ کند؛ این را با عزّت مؤمنانه و با احساس تکلیف و وظیفه بیامیزد.

حجاب، وقار، متانت و ارزش‌گذاری زن است. حجاب، سنگین شدن کفه آبرو و احترام زن است؛ این را باید خیلی قدر دانست و از اسلام باید به خاطر مسئله حجاب تشکر کرد؛ این جزو نعمت‌های الهی است.

مقام معظم رهبري توجه ویژه اي به حجاب و عفاف در زنان داشته و دارند و حفظ پاکدامني را ضامن پيشرفت و ارتقاي مقام انساني زن و يك زندگي طيب و طاهر و زير بناي يك جامعه سالم مي دانند.

همچنين حجاب را از تعاليم اسلام براي رشد فكري، علمي، اجتماعي، سياسي و فضيلتي و معنوي زنان و از نعمت هاي الهي مي دانند و هدف اسلام از تاكيد بر حجاب را حفظ عفت زن دانسته و تصريح مي کنند:

حجاب، سبب رسيدن زن به رتبه هاي معنوي و عالي و سبب جلوگيري از لغزش و سبب امنيت زن و مرد مي شود.

در واقع، حجاب را وسيله مصونيت زن و نه محدوديت او، مایه تشخص، وقار، متانت، آزادي و عامل ارزشگذاري زن و سبب تکریم زن مي دانند.

❖ فرمایشات و بیانات مقام معظم رهبری درباره تاریخچه و پیشینه حجاب و عفاف در ملل و تمدنهای مختلف

* □ پیشینه حیا در فرمایشات مقام معظم رهبری

❖ مسئله‌ی حیا خیلی مسئله‌ی مهمی است.

دنیا این جور نبوده که امروز هست. حتی انسان آثار هنری و ادبی اروپایی‌ها را که نگاه میکند، تا ۱۵۰ سال پیش، ۲۰۰ سال پیش مطلقاً این خبرها در اروپا نبوده. این فساد و این تهتک (بی حیایی) و این تهتر (جاهلیت) را عمدتاً از وقتی که صهیونیست‌ها و سرمایه‌دارها بر امور اجتماعی و فرهنگی و سیاسی و اقتصادی کشورهای اروپایی مسلط شدند، بتدریج رایج کردند. که انگیزه و اهدافی دارند.

* □ تاریخچه حجاب در فرمایشات مقام معظم رهبری

❖ حجاب زن، تکریم زن است. در بیشتر کشورها در گذشته، در قدیم، در همین اروپا تا دویست، سیصد سال پیش زنهای اعیان و اشراف، حجابی روی صورتشان می‌انداختند؛ در بعضی از فیلمهای قدیمی شاید دیده باشید. یک حجاب می‌انداختند که چشمها به روی آنها نیفتد. این، تکریم است. در ایران باستانی، زنهای اعیان و اشراف و رؤسا همه باحجاب بودند؛ زنهای افراد پائین و طبقات پست، بی حجاب هم می‌آمدند؛ مانعی هم نبود.

﴿﴾ لذا باتوجه به فرمایشات و تاکیدات مقام معظم رهبری

﴿﴾ درباره تاریخچه و پیشینه حجاب و عفاف در ملل و تمدنهای مختلف

← □ به سیر تاریخی پوشش بانوان ملل مختلف و مباحث حول این محور می‌پردازیم.

❖ سیر تاریخی پوشش بانوان در تمدن‌ها و ملل مختلف

❖ حجاب در تاریخ

از متون تاریخی به دست می‌آید که حجاب مربوط به دین و تمدن و مرزهای جغرافیایی خاص و تعیین شده‌ای نیست، تاریخ و قدمت حجاب و پوشش از ابتدای خلقت و زندگی انسان است. اصل حجاب و پوشش امری **فطری** است و با خلقت بشر سرشته است، بنابر گواهی متون و آثار تاریخی، در اکثر قریب به اتفاق ملت‌ها و آیین‌های جهان، حجاب در بین زنان معمول بوده و در طول تاریخ، فراز و نشیب‌های زیادی را طی کرده است.

❖ لذا حجاب نشان تمدن و فرهنگ، فزونی بخش حرمت زنان، و مایه طراوت جسم و آرامش روان جامعه است.

از وجود حجاب در میان دیگر ملل و رعایت آن به گونه‌ای نزدیک به آنچه اسلام آورده، می‌توان نتیجه گرفت که این سنت دینی ریشه‌ای در **فطرت** و ساختار وجودی انسان دارد.

اگر به لباس ملّی کشورهای جهان بنگریم، به خوبی حجاب و پوشش زن را در آن می‌بینیم. دقت در لباس ملّی کشورها ما را از ورق زدن کتب تاریخی برای یافتن ملل و اقوامی که زنان آنها دارای حجاب بوده‌اند، بی‌نیاز می‌سازد و به خوبی اثبات می‌کند که حجاب در میان اکثر ملت‌های جهان، معمول بوده و اختصاص به مذهب یا ملّت خاصی نداشته است.

چنانکه آثار باستانی بجا مانده از پوشش زنان چون تندیس‌ها و نقوش حکاکی شده نیز، دلیلی بر این مدعا است.

❖ حجاب زنان با اصل و نسب

— با توجه به اینکه زنان با اصل و نسب و با اصالت در طی قرون و اعصار همیشه دارای بهترین نوع حجاب بوده‌اند، لذا در خاندان‌های اصیل و دارای هویت و ریشه، مسئله حجاب پررنگ و بسیار حائز اهمیت بوده است.

ویل دورانت در این رابطه می‌نویسد: بلندی لباس‌های بانوان اصیل اروپایی، تا روی پاهای می‌رسید. زنان اشراف به ندرت در انظار عمومی ظاهر می‌شدند. در اروپا مرد و زن از پیراهن‌های بلند با آستین‌های بلند استفاده می‌کردند که کاملاً بدن را می‌پوشاند. لباس‌های مردان کوتاه، ولی لباس‌های زنان خصوصاً بانوان اصیل اروپایی چند لایه و بلند تا روی زمین بود. مردان کلاه و زنان روسری‌ای می‌پوشیدند که مو، سر و شانه را می‌پوشاند.

در اروپا تا قبل از قرن بیستم زنان در اجتماع از لباس های پوشیده، روسری و حتی چادر استفاده میکردند.

ویل دورانت در کتاب تاریخ تمدن می نویسد: «در دوران باستان زنان فقط در صورتی در جشن های مذهبی و تماشاخانه ها حضور پیدا می کردند که کاملاً در حجاب باشند». و در مقابل برهنگی و عربانی نشانه بی اصالتی بوده است. مورخان میگویند پوشش سر (یا همان روسری) در میان زنان با درجه ی بالایی اجتماعی بیشتر دیده شده است.

❖ بی هویتی و برهنگی

— در مقابل کنیزان، روسپیان و رقصدگان از پوشش کمتری استفاده میکردند. در کتاب کاراکالپاک آمده است: حضور زنان در سطوح بالایی اجتماعی، ارزان در دسترس نبودن، پاک و طاهر ماندن، اعتقادات مذهبی و تامین امنیت، مهم ترین دلایل پوشیده تر بودن لباس زنان در طول تاریخ است.

✍ در ادامه این مقاله به بررسی فرهنگ پوشش و حجاب در تمدنهای مختلف خواهیم پرداخت.

*حجاب

قسمت دوم

حجاب در تمدن ها و اثار باستانی

◆ شواهد تاریخی نشان می دهد، پوشش زن در برخی ملل مانند یونان، ایران باستان و برخی اقوام هند بسیار پر رنگ و سخت بوده است.

۱ پوشش زن در یونان و روم باستان

◆ فرید وجدی در دایرة المعارف قرن بیستم می نویسد:

«حجاب زنان سابقه‌ای طولانی دارد. سخن درباره حجاب در میان سخنان قدیمی‌ترین نویسندگان یونانی به چشم می خورد. زنان سر را می پوشانند، ولی صورتشان باز بوده است. وقتی به بازار می رفتند، بر آنان واجب بود صورتشان را نیز بپوشانند»

◆ دایرة المعارف لاروس درباره پوشش زنان یونان باستان می گوید:

«زنان یونانی در دوره‌های گذشته، صورت و اندامشان را تا روی پا می پوشانند. این پوشش که شفاف و بسیار زیبا بود، در جزایر کورس و امرجوس و دیگر جزایر ساخته می شد. زنان فنیقی نیز دارای پوششی قرمز بودند.»

◆ سخن درباره حجاب، در لابلای کلمات قدیمی‌ترین موءلفین یونانی نیز به چشم می خورد؛ حتی «بنیلوب» (همسر پادشاه «عولیس» فرمانروای ایتاک) نیز با حجاب بوده است.

زنان شهر «ثیب» دارای حجاب خاصی بوده اند، بدین صورت که حتی صورتشان را نیز با پارچه می پوشانند. این پارچه دارای دو منفذ بود که جلوی چشمان قرار می گرفت تا بتوانند ببینند.

◆ در «اسپارته» دختران تا موقع ازدواج آزاد بودند، ولی بعد از ازدواج خود را از چشم مردان می پوشانند.

نقش هایی که بر جای مانده، حکایت می کند که زنان سر را می پوشانده، ولی صورت هایشان باز بوده است، و وقتی به بازار می رفتند، بر آنان واجب بوده است که صورت هایشان را بپوشانند؛ خواه باکره و خواه دارای همسر باشند.

حجاب در بین زنان سیبری و ساکنان آسیای صغیر و زنان شهر ماد (و فارس و عرب) نیز وجود داشته است.

زنان رومانی از حجاب شدیدتری برخوردار بوده اند، به طوری که وقتی از خانه خارج می شدند، با چادری بلند تمام بدن را تا روی پاهای می پوشانند و چیزی از برآمدگی های بدن مشخص نمی شد.

◆ ویل دورانت (تاریخ تمدن)، تاریخ نویس مشهور نیز شواهد زیادی دال بر وجود حجاب در بین زنان یونان و روم باستان آورده است.

او درباره «الهه عفت» که یکی از خدایان یونان باستان است، می گوید:

«آرتمیس»، الهه عفت است و عالی ترین نمونه (و الگو برای) دختران جوان به شمار می آید. دارای بدنی نیرومند و ورزیده و چابک و به زیور عفت و تقوا آراسته است.

همچنین درباره مردم یکی از قبائلی که نهصد سال قبل از میلاد زندگی می کرده اند، آورده است:

«بالتر از ارمنیان و در کنار دریای سیاه، «سکاها» بیابانگردی می کردند.

آن ها مردم درشت اندام قبائل جنگی نیمه مغول و نیمه اروپایی بسیار نیرومندی بودند که در ارا به سر می بردند و زنان خود را سخت در پرده نگاه می داشتند.

زنان فقط در صورتی می توانند خویشان و دوستان خود را ملاقات کنند و در جشن های مذهبی و تماشاخانه ها حضور یابند که کاملاً در حجاب باشند.»

▣ دائرة المعارف القرن العشرين، ص ۳۳۵

تاریخ تمدن صص ۳۳۶ و ۳۴۰ و ۵۲۰

□ □ یونان باستان ۱۵۰۰ - سده اول ق. م

هیماسیون شالی بزرگ به ابعاد ۱۳۵×۲۷۰ سانتیمتر بود که زنان و مردان آن را به دور خود می پیچیدند. (تاریخ لباس، روت ترنویل کاکس، ترجمه: شیرین بزرگمهر، ص ۴۱)

□ □ رم باستان سده اول قبل از میلاد تا پنجم میلادی
توگا پارچه ای پشمین بود به شکل مستطیل، به پهناي ۲۲۵ سانتیمتر و درازي ۵۴۰ سانتیمتر، که دور بدن پیچیده می شد. (همان، ص ۴۷)

□ □ بیزانس سده چهارم میلادی تا قرون میانه
در این دوران به دلیل نفوذ مسیحیت، بدن کاملاً پوشیده می شد و زن پیراهن های بلند و راسته با آستینهایی بلند از ابریشم یا کتان می پوشیدند. (همان، ص ۶۲)

زنان روی پیراهن خود شال بلندی چون پالا، یا استولای رومی بر دوش می افکندند، و گاه نیز آن را بر سر می انداختند. (همان، ص ۶۴)

□ □ ایتالیا قرون میانه
در ابتدا پوشاک اصلی بلیاد بود، تونیک آستین بلند که نوع زنانه آن تا روی پا و مردانه ی آن تا بالای زانو می رسید. روی آن پوشش دیگری می آمد به نام پالیوم به شکل ردا که از روی شانه ها به جلو آمده با قلاب یا سنجاق سینه بزرگ بسته می شد. (همان، ص ۶۶)

پوشش سر زنان در قرون میانه پارچه ای بود به شکل مستطیل یا نیم دایره که روی سر می انداختند و تا شانه ها و یا پایین تر از آن را می پوشاند. این، در واقع نوعی پالای رومی بود به نام (کورشف) یا ویمپل اغلب زنان ثروتمند تاج خود را روی ویمپل، بر سر می گذاشتند. (همان، ص ۶۸)

کلاه های به شکل عمامه، برگرفته از دوران بیزانس، مورد استفاده خانمهای ونیزی بود. (همان، ص ۶۹)

✦ فالدا، چادر ایتالیایی ها!

✦ چادر سیاه، حجاب اعیانی شهر کالیاری در جزیره ساردینیای ایتالیاست. این نوع چادر که فالدا نام دارد در اصل یک دامن است!

✦ اهالی شهر این دامن دوم را که روی دامن دیگری میپوشند، در حال خروج از خانه برمی گردانند و روی سر می کشند. چینهای زیاد دامن آنرا انعطاف پذیر میکند تا جمع کردنش از جلو راحت تر باشد.

✦ این نوع دامن در مناطق دیگری از اروپا مثل اسپانیا وجود دارد و جنس نوع اشرافی آن از ابریشم بوده است. پوشیدن رنگهای دیگر این چادر نیز مرسوم است.

Mujer salacena con falda encimera o cota. Muy plisada, elevan la parte posterior para cubrir cabeza y cuerpo.

✳ □ حجاب

▼ قسمت سوم

حجاب در تمدنها و ملل
(پوشش زنان در انگلیس)

◆ انگلستان قرون میانه

◆ در اوایل این دوران مردان و زنان انگلیسی همچنان سه لباس اصلی، استولا، یا لباس زیر، بلیاد یا لباس رو، و پالا یا شنل، که همگی همان پوشاک اصلی یونانی - رومی بود، می پوشیدند.

◆ مردان باشلق ساده ای بر سر می گذاشتند، در حالی که زنان موی خود را زیر روسری، یا هدریل از جنس پارچه کتان پنهان می ساختند. این روسری، دایره، مربع یا مستطیل بوده و مانند روسری چانه پوش ایرانیان و رمیها، ضمن پوشاندن سر، به دور گردن پیچیده می شد. تاج را، در صورت استفاده، روی این روسری قرار می دادند.

در حدود سال ۱۲۰۰، زنان موی خود را در بالای سر جمع می کردند. آنها از چانه بند و ویمپل که هر دو از کتان لطیف تهیه شده بود، استفاده می کردند.

◆ آستین های لباس زنان تا آرنج و یا مچ دست بود و دامن هایشان روی زمین کشیده می شد. بیشتر زنان طبقه تحصیل کرده زود ازدواج می کردند. آنها دختران را با وقار و آزریم بار می آوردند.

◆ مقنعه زنان انگلیس ویمپل نام داشت که ترکیبی از یک پارچه برای پوشاندن سر و نوارهایی برای پوشاندن چانه و پیشانی بوده است.

در قرون وسطی این حجاب برای زنان رایج بود و اکنون فقط پوشش راهبه هاست.

◆ "هود" نیز نوعی پوشش سر برای مردان و زنان در انگلیس بود که زنان در سرما آن را روی مقنعه "ویمپل" می پوشیدند.

هود روی شنل "کلوک" هم استفاده میشد.

◆ انگلستان در دوران رنسانس

◆ در زمان شکسپیر زن حق نداشت که روی صحنه بیاید، نقش زنان را پسران بازی می کردند و گاهی تماشاگر عهد الیزابت، پسری را در صحنه می دید که در نقش زنی بازی می کند که با جامه پسر یا مردی در آمده است. (ویل دورانت، تاریخ تمدن - ج ۷، ص ۹۵)

◆ جامه های بلند زنان، که از پارچه های لطیف ساخته شده دارای طرح پیچیده ای بودند، ساق پاها را می پوشاندند. پوشیدن جورابهایی ابریشمی به وسیله ملکه (الیزابت) مرسوم شد و زنها دامنها را روی زمین می کشیدند. (ویل دورانت، تاریخ تمدن؛ ج ۷- آغاز عصر خرد - ص ۶۷)

زنان تا سال ۱۵۵۰ پوشش عجیبی برای سرشان به کار می بردند، که مانند شیروانی شیب دار بود و تمام مو را می پوشاند، گیل هود، یا کنل و یا پدی منتال نام داشت.

شنلهای زنانه بلندی که جلو آن باز بود، و نیز ردهای بزرگ و گشاد با آستینهای پف دار، عرضه گردید. (همان، ۱۵۷)

◆ چنانچه گویندماسک مخمل سیاه ویژه ی زنانی بود که دارای مرتبه ی اجتماعی برتری بودند و به هنگام پیاده روی یا سواری به کار می رفت. (همان، ۱۷۴)

◆ انگلستان قرن ۱۷

دامنها بلند و پف دار بودند. آستینها تا آرنج، و یا مچ دست بود. (همان، ۱۹۲)

در این دوران نوعی لباس سوارکاری عرضه گردید که شامل یک کت بلند که سراسر جلو آن دکمه داشت، دامنی گشاد و بلند یک نیم تنه یا دابلت که زیر کت پوشیده می شد. (همان، ص ۲۳۱)

Fillet worn with wimple and veil

Although you can't see it, this lady is wearing a thin fillet under the veil and wimple. The wimple (a simple rectangular piece of cloth) is pinned to the fillet. The veil, sitting on top, can also be pinned to the fillet or held down.

✳ □ حجاب

▼ قسمت چهارم

حجاب در تمدن‌ها و ملل

(پوشش زنان در کشور پرتغال)

✦ در این قسمت به پوشش زنان در مجمع‌الجزایر آزور، جزیره فایال در کشور پرتغال خواهیم پرداخت. چادر این ناحیه با نام «کاپوته ئه کاپلو» عموماً به رنگ سیاه یا آبی تیره براق بوده و از مادران و مادر بزرگ‌های اشراف‌زاده به دخترانشان ارث می‌رسیده است.

✦ در تهیه این چادر از استخوان وال و پارچه‌های سنگین استفاده می‌کردند.

✦ منشأ این نوع چادر چندان معلوم نیست، عده‌ای آن را هلندی می‌دانند و عده دیگر معتقدند منشأ پرتغالی دارد.

علاوه بر این، چادر دیگری شبیه چادر اسپانیا با نام «مانتو» در پرتغال پوشیده می‌شد.

WE ARE NOT IN A MOHAMMEDAN LAND OF VEILED WOMEN, BUT THE EFFECT IS ALMOST
 When clasped at the throat, as the cloaks are meant to be, there is but a tiny strip of the wearer's face
 front. A street scene in Ponta Delgada, the flourishing capital of the Azores.

✦ عکس فوق نمایی از پوشش زنان پرتغالی را نشان میدهد که زیرنویس جالبی دارد: «ما در یک سرزمین محمدی (اسلامی) با زنان باحجاب نیستیم، اما ظاهر آن با ناحیه آזור یکسان است.»
 ✍ نویسنده خودش هم از اینهمه شباهت حجاب پرتغالی و اسلامی متعجب شده است. (زیرنویس عکس)

* □ حجاب

▼ قسمت پنجم

حجاب در تمدنها و ملل
(پوشش زنان در چکسلواکی)

☞ "پارتا" شکلی از پوشش سر در چکسلواکی سابق "مانند روستای ولکی لوم" بود.

☞ این حجاب از تکه ی باریک چوب و نوارهای رنگی و مهره تشکیل میشد و دختران آنرا از حدود ۱۴ سالگی به نشان آغاز دوران بلوغ در کلیسا استفاده می کردند.

☞ پارتا تا ۳۰۰ سال قدمت دارد و تا حدود ۷۰ سال پیش استفاده میشد.

✳ □ حجاب

▼ قسمت ششم

حجاب در تمدن‌ها و ملل
(پوشش زنان در اسکاتلند)

آریسیج یا چادر اسکاتلندی با پارچه چهارخانه از قدیمیترین پوشش‌های مردم در اسکاتلند است و حداقل ۷۰۰ سال قدمت دارد.

زنان اسکاتلندی هنگام حضور در جامعه چادری با پارچه راه راه بر سر میکردند. که بدن و نیمی از صورت خود را با آن می پوشاندند.
زنان غالباً از یک کمربند پهن بر روی چادر استفاده می کردند.

در اسپانیا، فنلاند، هلند، به هنگام حضور در کلیسا یا بازار با پوششی به رنگ مشکی بر روی سر خود، حاضر می شدند.
اما چادر اسکاتلندی در رنگهای سبز و دیگر رنگها نیز استفاده میشود.

A Lady in the Highlands of Scotland.

The Plaid which is part of this Dress is a Piece of chequered silk or Woolen stuff of about three Yards long and two Breadths wide; the Ladies generally dispose of it in such a manner as to reach the Waist behind, to let one Corner fall as low as the Ankle on one Side, and the other hang in Folds over the opposite Arm.

Engraved for the Geographical Dictionary.

* □ حجاب

▼ قسمت هفتم

حجاب در تمدنها و ملل
(پوشش زنان اوکراینی)

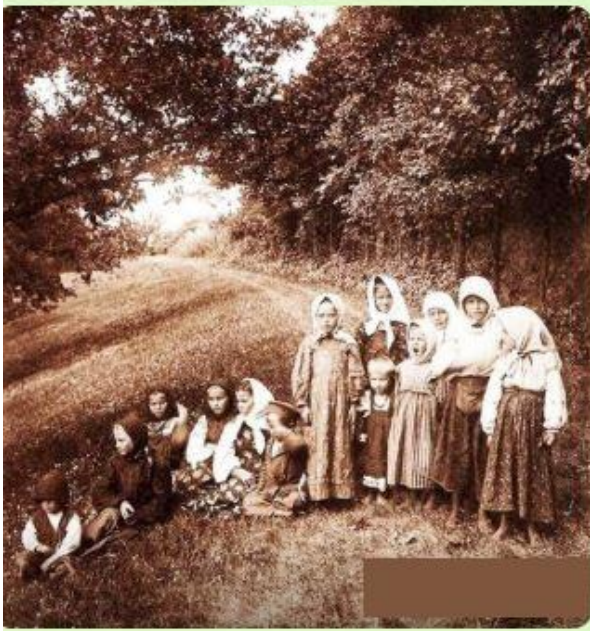
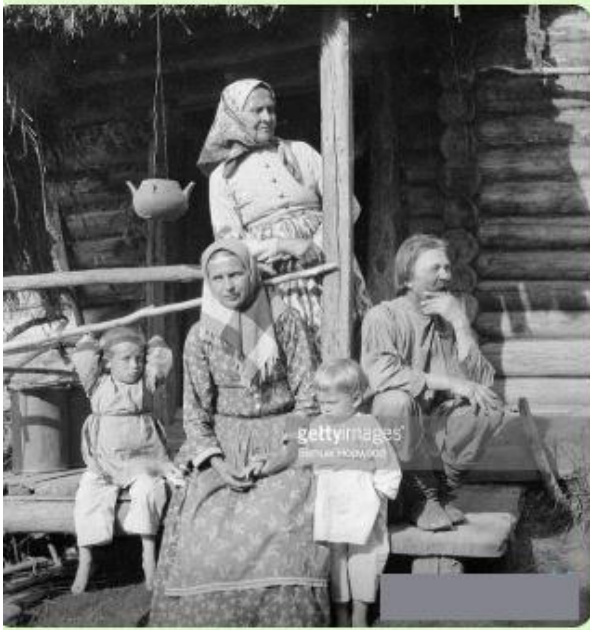
❖ نوعی حجاب که در میان زنان اوکراین مرسوم بوده، «نامیتکا» نام دارد.

❖ به طور کلی در زبان اوکراینی به روسری «خوستکا» گفته میشود که به روشهای مختلفی آن را دور سر می‌بندند.

❖ باونیتسیا، سرپانوک، رانتوخ، اسکندیاچکا و پرمیتکا نیز دو نوع دیگر از حجابهایی هستند که در اوکراین استفاده میشوند.

❖ در بلاروس نیز این نوع حجاب رواج داشته است.

!! □ نداشتن حجاب در گذشته برای زنان متأهل این کشور گناه محسوب میشد.

* □ حجاب

▼ قسمت هشتم

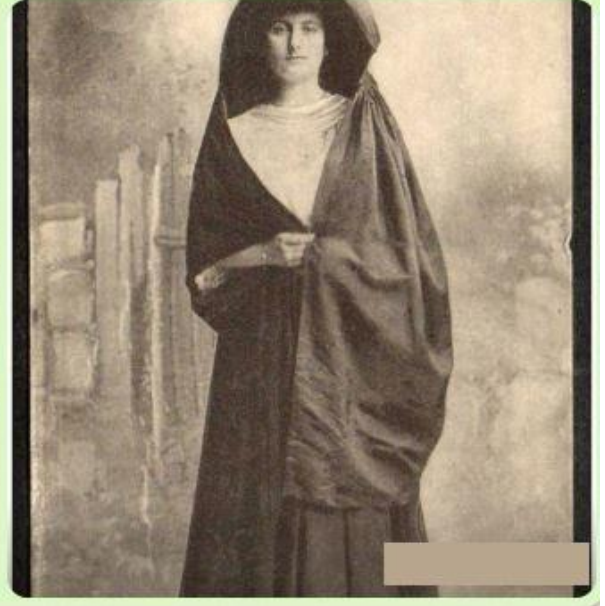
حجاب در تمدن‌ها و ملل
(پوشش زنان جزیره مالت)

اونلا یا چادر جزیره مالت (معادل فالدتا در ایتالیا)، پوشش زنان این جزیره تا اواخر قرن بیست بود.

ثروتمندان چادرهای ابریشم و فقرا چادرهای پشمی میپوشیدند.

دوختن چادر نیز شغل رایجی برای زنان این ناحیه از جنوب اروپا بود.

لبه چادر در گرما مانند یک سایه بان عمل می‌کرد و در سرما جمع میشد.

* □ حجاب

▼ قسمت نهم

حجاب در تمدن‌ها و ملل

(پوشش زنان در سوئد)

❖ به خوبی عکس‌های قدیمی گویای نوع فرهنگ حجاب در ملل مختلف و پایبندی زنان و دختران به حفظ پوشش هستند.

❖ عکس اول: دختر جوانی با لباس محلی از بلکینگ سوئد، با روسری سفید که در زیر چانه او گره خورده است را نشان می‌دهد.

❖ عکس دوم: زنی با پوشش محلی از شهر ویلاند استان اسکارن، کشور سوئد.

Foto: Rydell, Adolf

Nordiska museet

* □ حجاب

▼ قسمت دهم

حجاب در تمدن‌ها و ملل

(پوشش زنان در نروژ)

❖ بوناد لباس سنتی نروژ در شمال اروپاست است که نوع زنانه آن در گذشته همراه با حجاب سر مانند اسکات، کونسکات، اورلاندسهو، کونهو و یا شال پوشیده میشد.

شکل و رنگ حجاب نروژی بسته به سن یا وضعیت تأهل متفاوت بود.

دختر بچه‌ها کلاه‌هایی به سر می‌گذاشتند که برعکس نوع پسرانه آن، از طرف چپ زیر گلو گره می‌خورد.

✦ در نروژ بیرون ریختن موها به شکل ساده ویژگی زنان خیابانی محسوب می‌شده است....

نروژ از قدیمی‌ترین حکومت‌های پادشاهی اروپا به‌شمار می‌آید که هنوز هم به قوت خود باقی است.

* □ حجاب

▼ قسمت یازدهم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان در لهستان)

❖ در لهستان دختران و زنان موهاي خود را در دو نوع مي پوشانيدند.

❖ روسري لهستاني ها Kerchief (کرچيف) نام دارد.

که هنگام حضور در کلیسا و یا سرماي هوا زیر چانه گره ميخورد.

❖ در مناسبتها و جشنها نیز نوع گلدوزي شده اين پوشش مورد استفاده بود.

در اندازه يك متر که براي پوشش موهاي خود، روي سر مي بستند.

✱ □ حجاب

▼ قسمت دوازدهم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان در اسپانیا)

✦ در اسپانیا عفاف و عصمت زنان نه تنها به وسیله مذهب و قانون بلکه به وسیله شرافت حفظ می شد.

✦ زنان عقیف دور از مردها غذا می خوردند و هنگام حضور در اجتماع، در کالسکه های در بسته می نشستند.

✦ بعد از ورود اسلام به اسپانیا (اندلس سابق) ردا با منشا ایرانی به پوشاک مردان افزوده شد و زنان چادر بزرگی می پوشیدند. برخی زنان همه چهره خود، به استثنای چشم ها را از مردان می پوشاندند و پاهای خود را چنان محجوبانه از انظار پنهان می داشتند.

✦ زنان در تماشاخانه ها در قسمت مخصوص می نشستند و صورت خود را با تور می پوشاندند.

✦ در حالی که در (قرن ۱۷) یک زن بندرت می گذاشت مردان پاهایش را ببینند

اما اینک (قرن ۱۸) دامنش کوتاه شد و مقداری با زمین فاصله گرفت و سرپایی ها که قبلاً بی پاشنه بودند، جای خود را به کفش های پاشنه بلند نوک تیز دادند.

(تاریخ تمدن ویل دورانت)

✱ □ حجاب

▼ قسمت سیزدهم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان در اسپانیا)

شهر کادیز

✦ پوشش زنان در این شهر چادری بود که اصطلاحاً "سایا ای مانتو" نامیده می شد.

قدمت استفاده از این چادر به حدود سه قرن می‌رسد.

زنان شهر چادر را به گونه‌ای می‌پوشیدند که تنها یک چشمشان پیدا بود.

❖ بخش بیرونی چادر بعضاً از مخمل سیاه و بخش درونی از ساتن سفید دوخته می‌شد.

صد سال پیش این پوشش ممنوع شد اما سرانجام بانوان مجوز پوشیدن دوباره آنرا دریافت کردند و اکنون با افتخار در مراسم سنتی به تن می‌کنند.

❖ این حجاب به کشور پرو در آمریکای جنوبی نیز راه یافته بود و زنان در برابر کشف حجاب مقاومت زیادی نشان دادند اما سرانجام استعمارگران با مدهای فرانسوی بر آنها غلبه کردند.

✳ □ حجاب

▼ قسمت چهاردهم

حجاب در تمدنها و ملل
(پوشش زنان در آلمان)

❖ قرون میانه:

پیراهنهای مردانه تا مچ پا، و زنانه تا روی زمین بود.

در اواسط سده ی چهاردهم، کت هاردي مردانه عرضه شد؛ با این تفاوت که قد دامن آن بلند، و تا روی زمین می رسید.

در آن زمان زنان لوازم آرایش مصرف نمی کردند.

❖ قرن هجدهم:

ویل دورانت در مورد زنان آلمانی در عهد مزدیک می گوید:

«آواز زنگ» اثر شیلر تصویر کمال مطلوب «یک زن خانه دار» را ترسیم می کند که «بسیار با عفت بود، با عقل و درایت محفل خانوادگی را اداره می کرد، به دختران آموزش می داد،...، کلیه لحظات فراغت را با دوک ریسندگی می کرد.»

زن تابع شوهر ولی معبود اطفال بود. در خارج از خانه، به جز دربارها، مردان معمولاً زنان را از زندگی اجتماعی خود مستثنی می دانستند.

(ویل دورانت، تاریخ تمدن، روسو انقلاب، جلد ۱۰، بخش دوم، ص ۶۸۷، ۶۸۶ / عهد فردریک، امپرنشینها)

❖ «هویکه» یا چادر سیاه آلمانی از حدود هفتصد سال پیش در این کشور رایج شد.

❖ ریشه ی این چادر (با نام اصلی هایک) احتمالاً به مسلمانان شمال آفریقا برمی گردد و گفته می شود از فرانسه و کشورهای حوزه ی مدیترانه که از حدود یک قرن قبل آن را می پوشیدند به آلمان رسیده است.

◆ هویکه اکثرا به رنگ سیاه در نیمه‌ی شمالی آلمان در شهرهایی مانند «کلن» رایج بود.

◆ نوعی از چادر به نام «تیپ‌هویکه» به کمک کلاه‌هی روی سر ثابت می‌ماند.

اندازه چادرها متفاوت بود و در «براون‌اشوایگ» روی زمین کشیده می‌شد.

هویکه بسته به طبقه‌ی اجتماعی زنان جنس‌های متفاوتی داشت.

llar fecit

ulier Coloniensis.

llar fecit 1642

ulier Coloniensis bonae qualit

Wemme hüt' in unse oale Troacht wunn gieh,
Do bleben, weiß Gott, de Lüt' uf d'r Stroaßen stieh.

* □ حجاب

▼ قسمت پانزدهم

حجاب در تمدن‌ها و ملل

(پوشش زنان در هلند)

پوشش زنان هلندی در قرن چهاردهم چادر هویکه بوده است. Huik - "burqa"

این چادر تقریباً مشابه بود با چادر زنان آلمانی.

پوششی از جنس پشم که تا پشت پا را می پوشاند و گاهی دارای آستین هم بوده است.

در بعضی هویکه ها نقابی متصل بود که با آن چهره خود را می پوشاندند.

از جمله موارد استفاده از هویکه ، هنگام رفتن به بازار ، کلیسا یا مراسم تشییع جنازه بوده است.

مخصوصاً زنان اشراف و خانزاده این حجاب را بیشتر می پوشیدند.

DEUIL de SARDAM.

*Cittizen of
Holland*

W. Kollar fecit 1775

Cives Hollandica.

* □ حجاب

▼ قسمت شانزدهم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان در روس)

❖ بانوي روس براي حجاب خود از روسري يا پلاتوك استفاده ميكرد.

❖ در روسيه بانوان به همراه روسري، سارافان مي پوشيدند كه نامش از كلمه فارسي سراپا گرفته شده بود.

❖ در جريان استعمار فرهنگي روسيه تزارها مردم خود را به پوشيدن لباسهاي سكلولار فرانسوي سوق دادند.

❖ در حدود قرن نوزده تحت تاثير دوران روشنگري و مذهب زدائي اروپا، در روسيه دين از سياست جدا شد و

مسيحيت زير سوال رفت.

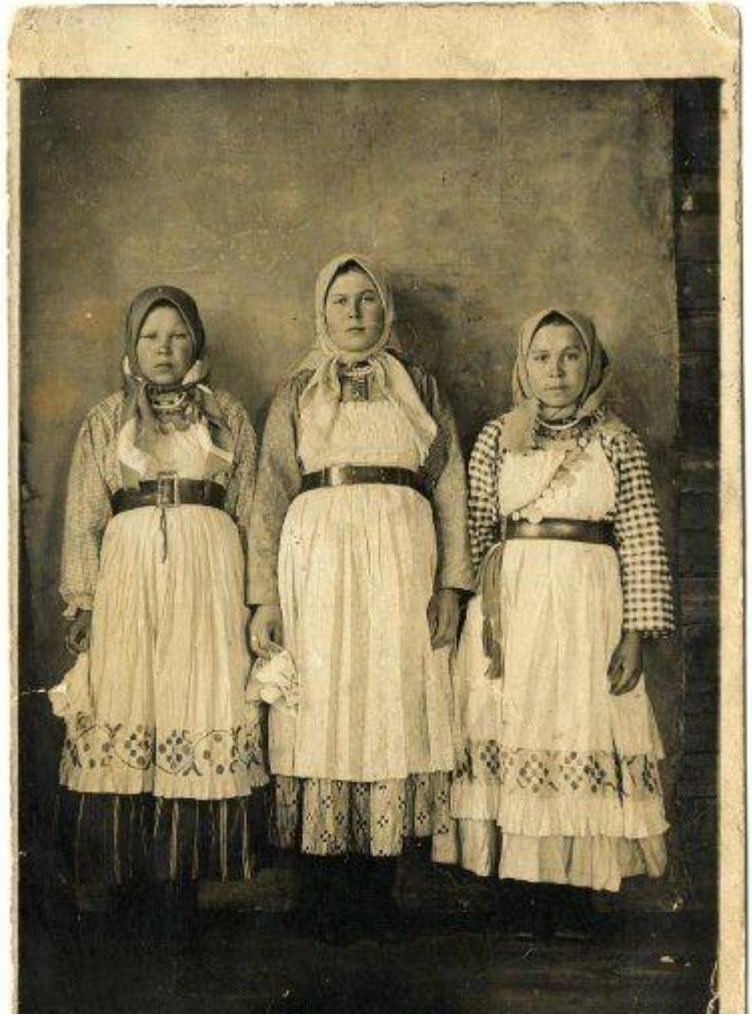

25

Галерея типовъ Дашковского Этнографическаго Музея. Серия I: Русское племя.

Пермская губ.

6.

* □ حجاب

▼ قسمت هفدهم

حجاب در تمدن‌ها و ملل

(پوشش زنان در کره)

❖ مردم کره در زمان حکومت چوسان «از قرن ۱۵ تا ۲۰» پیرو آیین کنفسیوس و بودا بودند.

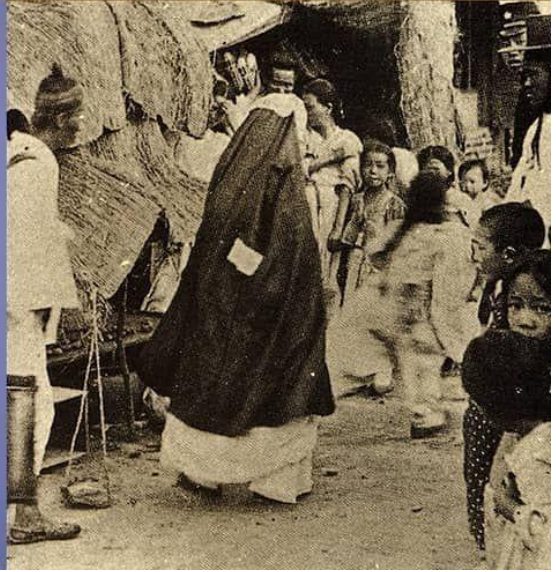
در این زمان در میان زنان دو نوع چادر به نام‌های سوگه چیما و چانگوت برای خروج از حریم خانه رایج بوده است و از آن در طبقات مختلف اجتماع استفاده میشد.

این چادر که آستین داشت، در نبود مردان مانند کت می پوشیدند.

❖ □ سوگه چیما در ابتدا تنها به طبقه اشراف کره اختصاص داشت اما اواخر حکومت چوسان، همه زنان از این پوشش استفاده کردند.

سوگه چیما با گره زیر چانه محکم می‌شود.

❖ □ در کره از دو نوع پوشیه به نام‌های میونسا (مخصوص عروس) و نئول (برای سفر کردن) استفاده می‌شد.

Neoul

Myeonsa

* □ حجاب

▼ قسمت هجدهم

حجاب در تمدن‌ها و ملل
(پوشش زنان در فرانسه)

زنان اغلب دامن‌های بلند دنباله دار، بالاپوش‌های گشاد (ردینگوت) و روسری‌های سیاه ابریشمی به همراه زیردامنی و جوراب بلند می‌پوشیدند.

زنان عفت قبل از ازدواج و وفاداری بعد از ازدواج را وسیله‌ای برای نجابت خود از بی‌حرمتی می‌دانستند.

زنان هنگام سوارکاری، زیر پیراهنشان شلواری پف‌دار می‌پوشیدند.

LES BASSES-PYRÉNÉES

718. - JEUNES FILLES OSSALOISES UN JOUR DE FÊTE

PHOTOTYPIC LABOUCHE FRÈRES, TOULOUSE.

160. - GROUPE DE GARÇONS ET FILLES DE LA VALLÉE D'OSSAU
PHOTOTYPIC LABOUCHE FRÈRES TOULOUSE

Phot. Labouche Fr. - Toulouse

LES VIEUX COSTUMES PYRENEENS
5 Costumes de la Vallée de Barèges (Hautes-Pyrénées).

* □ حجاب

▼ قسمت نوزدهم

حجاب در تمدن‌ها و ملل

(پوشش زنان سرخپوست)

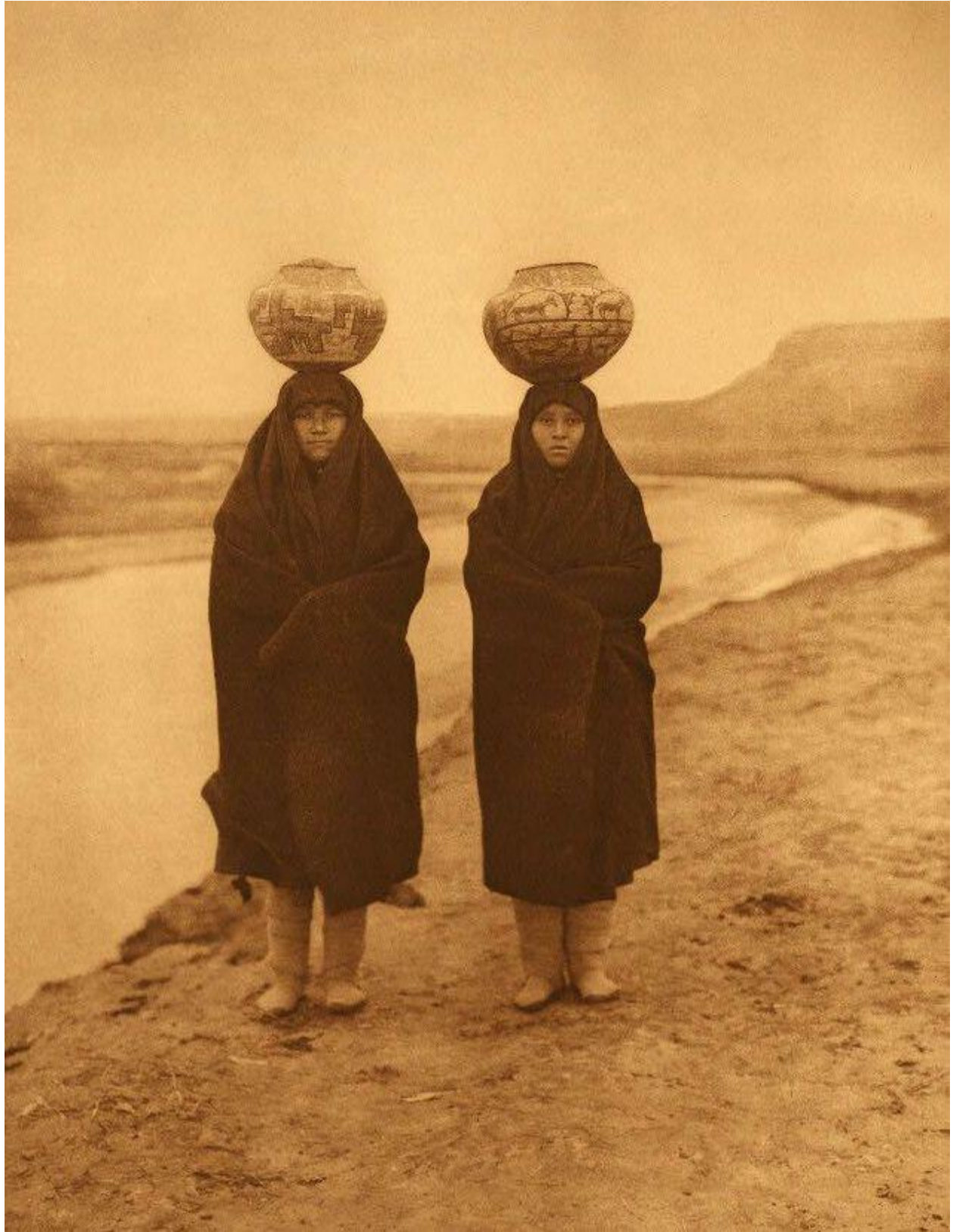
(قبیله زونی)

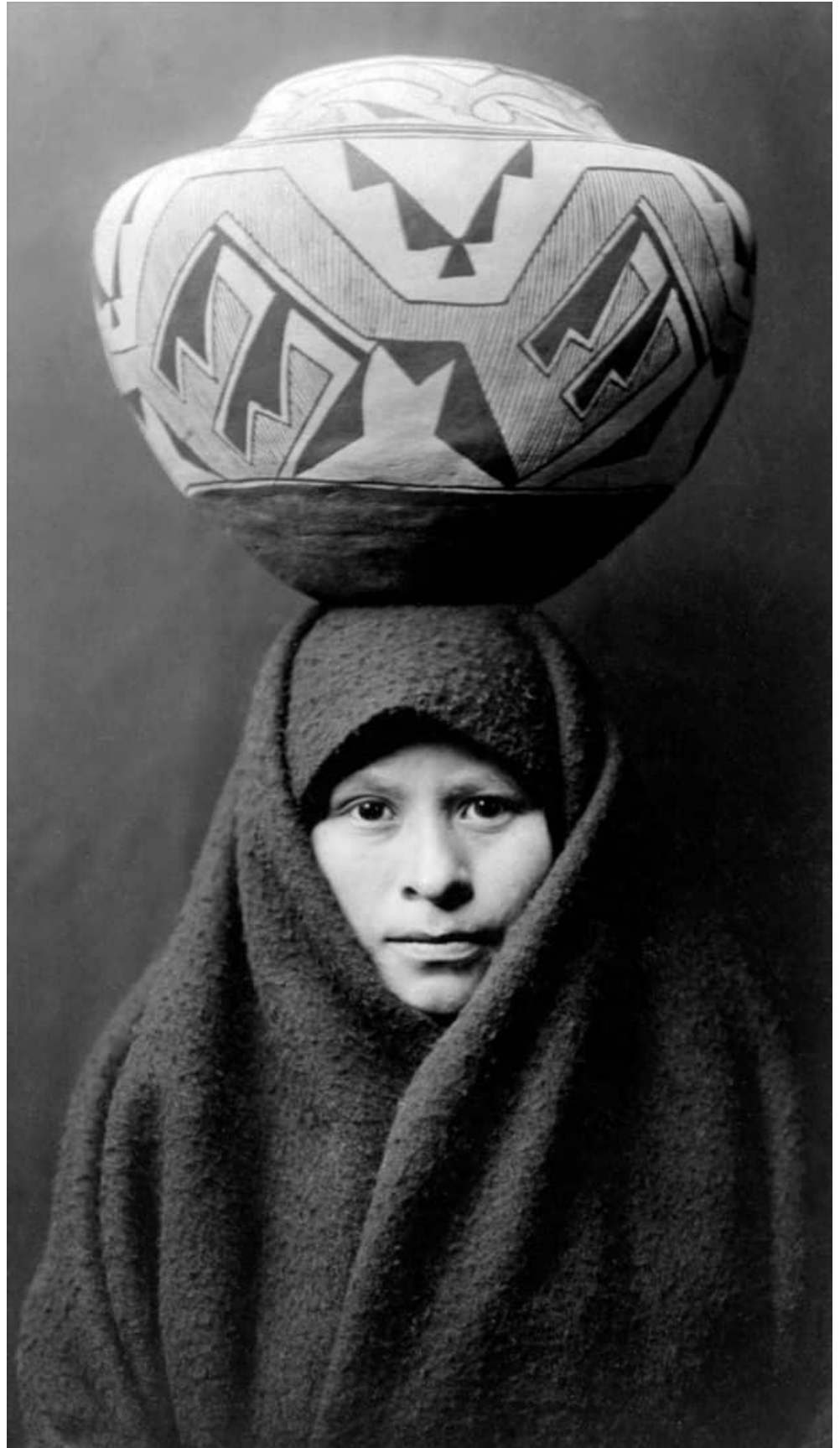
زونی (زونیایی: A:shiwi) نام یک گروه قومی است.

این گروه قومی از سرخ‌پوستان ایالات متحده آمریکا و مردمان پوئبلو می‌باشند و بومی رودخانه زونی هستند.

بیشتر این مردمان در پوبلو، نیومکزیکو، در کنار رودخانه لیتل کلورادو، در غرب نیومکزیکو، ایالات متحده آمریکا سکني دارند.

دختران سرخپوست جنوب ایالات متحده آمریکا از قبیله زونی از نوعی چادر، به عنوان پوشش استفاده می‌کنند. مردم انگلیسی زبان این چادر را شال می‌نامند.

* □ حجاب

▼ قسمت بیستم

حجاب در تمدنها و ملل
(پوشش زنان در بین النهرین)

لباس های زنان پوشیده تر از لباس های مردان بود.

ویل دورانت در کتاب تاریخ تمدن، جلد ۱ در رابطه با تمدن بین النهرین مینویسد:
با پیشرفت تمدن، لباس شان هم بلندتر شد.

در یکی از آثار ۴۰۰۰ سال پیش از میلاد، زنی در بین النهرین که نقشی از او باقیمانده با تکه پارچه کوچکی سرش را پوشانده است. (ولگسانگ)

▼ قسمت بیست و یکم

حجاب در تمدنها و ملل
(پوشش زنان در ترکیه)

در باب پوشش در میان ترکان باستان اطلاعاتی از حکاکي ها و تعدادي از ویرانه ها به دست آمده است.

در میان ترکان، هر خانواده اي معمولاً پارچه مورد نیاز خود را مي بافت، لباس و کفش را هم خود مي دوخت. از فرهنگ هاي آفانسیوو (۱۷۰۰-۳۰۰۰ قبل از میلاد) و آندرونوو (۱۲۰۰-۱۷۰۰ قبل از میلاد) ملزومات خیاطي از جمله سوزن هايی از جنس استخوان و مس کشف شده اند.

در میان ترکان گروهی از مشاغل مربوط به لباس از جمله خیاطي (بي چي)، کلاهدوزي (بورکچي)، کفاشي (اتوکچي) و دباغي وجود داشته است.

ترکان باستان به علت زندگی عشایري و کار پرورش حیوانات در آسیای مرکزی، معمولاً لباس هاي ساده اي از جنس چرم را ترجیح مي دادند.

ترکان لباس پایه را (دُن-تُن) مي نامیدند که شامل لباس زیرین (ایچ تُن) و لباس بیروني (دیش تُن) بود.

آن ها از خفتان و انواعی از لباس هاي بافتني با نام هاي (چاپان، شاپان یا چارپیت)، کت و پالتو به عنوان لباس روي (دیشْتُن) استفاده مي کردند.

(باشماک) و (چاروق) از جنس چرم بود که (چاروق) بیشتر پوشیده مي شد.

ترکان (چاروق هايي) مخصوص به خود داشتند که (ایزلیک) نام داشت.

ترکان از لباس (گوملک، گولک) به عنوان پوشش بالاتنه و از شلوارهاي چرمي و پارچه اي به عنوان پوشش پایین تنه استفاده مي کردند.

خفتان نوعی لباس روی بود که بلندی آن تا زانو می رسید. خفتان ها بدون استثنا در تمام مجسمه های به دست آمده از گوک ترک های منطقه (اورخون) مشاهده شده اند.

خفتان ها به طور معمول دارای کمر بند (کور- کادیش- کاییش- بل باغی) یا شال کمر (کوشاک- کورشاک) بودند.

در کنار جسد کشف شده شاهزاده ای در تپه باستانی (تواکتا) سه خفتان به رنگ های سبز، زرد و قرمز وجود دارد که دارای کمر بند هستند.

از پوشش های آغازین زنان ترک می توان به شلوارهای گشادی که در قسمت میچ پا تنگ می شدند، چپکن (کت آستین دار کوتاه بدون یقه) و کفش اشاره کرد. پوشش زنان و مردان چندان متفاوت از یکدیگر نبوده تنها دامن زنان بلند تر از دامن مردان بوده است.

* □ حجاب

▼ قسمت بیست و دوم

(پوشش زنان در شرق دور)

در کشورهای شرقی مانند هند زنان لباسی مانند چادر می پوشند و آن را روی خود می کشند.

در تصویر زیر زنان هندی را در کنار یک زن انگلیسی (هند در گذشته مستعمره انگلیس بوده است) می بینید.

▼ قسمت بیست و سوم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش صورت زنان در تمدنهای قدیم)

پوشش صورت زنان در امپراتوری بیزانس، یونان، روم رایج بود.

در میان

تمدنهای آشوریان، کلدانیان، سومریان، پاشها، بازيها، گوتیها، لولوبیان، کاسیها، سکایان، اورارتوها و کیمی ریان، زنان چهره خود را در برابر مردان بیگانه می پوشانیدند.

در هندوستان، روبنده به اسم پرده خوانده می شد.

ملکهها و اشراف هندوستان چهره خود را می پوشانیدند.

خدمتکارها در برابر دیدن چهره زنان تنبیه می شدند.

هارشا، گانگایدوا و ربیدوا نیز با پرده در میان جمع حرکت می کردند.

در کتب مقدس هندی مانند آلتکار و ایندرا پوشیده ماندن چهره زنان، اهمیت و تأکید خاصی دارد.

در ترکستان، حجاب صورت، پارچه‌ای بوده که آن را به دور بخش پایین صورت می پیچیده‌اند و بینی، لبها و چانه، و گونه‌ها پوشیده می شده است.

این گونه پوشش صورت در مجسمه‌ای از آن دوره دیده می شود که اکنون در موزه لوور پاریس قرار دارد که در بندر غربی ترکیه کشف شده و قدمت آن به سیصد و پنجاه سال قبل از میلاد مسیح تخمین زده شده است.

در اسکندریه مصر نیز پوشش صورت ضروری شمرده می شده است.

▼ قسمت بیست و چهارم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان در ایران باستان)

❖ تاریخچه حجاب و پوشش در ایران مانند سایر تمدن های باستانی تا هزاران سال قبل از میلاد مسیح قدمت دارد.

❖ حجاب در ایران از دوران باستان میان زنان رایج بوده است.

❖ تجلیات حجاب در آثار باستانی ایران تا حدی است که برخی از تاریخنگاران مانند ویل دورانت معتقدند

❖ حجاب از ایران به کشورهای دیگر راه پیدا کرده است.

❖ استرابون در توصیف پوشیدگی ایرانیان مینویسد: ایرانیان اگر بخشی از بدنشان برهنه باشد آن را بی شرمی میدانند

و همیشه بلند لباس میپوشند.

❖ دایره المعارف لاروس نیز پیدایی حجاب زنان را به ایران باستان نسبت می دهد.

❖ در تفسیر اثنی عشری چنین آمده است: تاریخ نشان می دهد که حجاب در فرس (فارس) قدیم وجود داشته است.

✱ □ حجاب

▼ قسمت بیست و پنجم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان آشوری)

◆ پیش از آریایی ها

◆ آشوریان

جیمز لیور (تاریخنگار) می نویسد:

« در نقش برجسته های نینوا چهره ی زن ها به ندرت دیده می شود در حالیکه چهره مردان فراوان به چشم می خورد.

دانستن این نکته جالب است که به موجب قانونی که حدود ۱۲۰۰ سال قبل از میلاد وضع شده بود، زنان شوهردار آشوری در ملاءعام رو بنده به چهره داشته باشند.

☞ تن پوش آزاد (بدون فرم و ساده و در حقیقت بدون دوخت) مانند تن پوش آشوری ها، مصری ها، رومی ها و یونانی ها نشانه ای از تمدن و بزرگی در آن دوره بوده است

☞ و تن پوش های چسبان و دوخته شده نوعی توهین و بی تمدنی تلقی می شده است. »

▼ قسمت بیست و ششم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان ماد)

❖ کتاب «پوشاک باستانی ایرانیان» دربارهٔ پوشش زنان در دوران مادها با تکیه بر نقوش برجستهٔ برجا مانده می‌گوید که پوشاک زنان آن دوران از دید شکل با پوشاک مردان یکسان است.

❖ «مرد و زن به واسطه اختلافی که میان پوشش سرشان وجود دارد، از هم تمیز داده می‌شوند.

❖ بانوان مادی برای پوشاندن سر از یک سربند که در زیر چانه به وسیله دو بست محکم می‌شد، استفاده می‌کردند و روی این سربند نیز یک روسری بزرگ به نام «مکتو» می‌پوشیدند.

❖ از حدود ۸ هزار سال قبل از میلاد یا دوران نوسنگی و در مرحله کشاورزی و بعد شهرنشینی، نقش زن در مسائل آسمانی مورد توجه بوده است.

❖ بر اساس آنچه در کتب تاریخی آمده است:

در میان مادها زنان، فقط دو دست خود را باز می‌گذاشته‌اند و پوشاندن هر یک از قسمت‌های دیگر بدن خلاف ادب محسوب می‌شده است.

آنان شلوار و پیراهن کتانی و دو لباس رو داشتند. اختلاف لباس زنان و مردان در این بود که پیراهن زنان شکاف و تزئینات بسیار داشت و به رنگ‌های شاد بود.

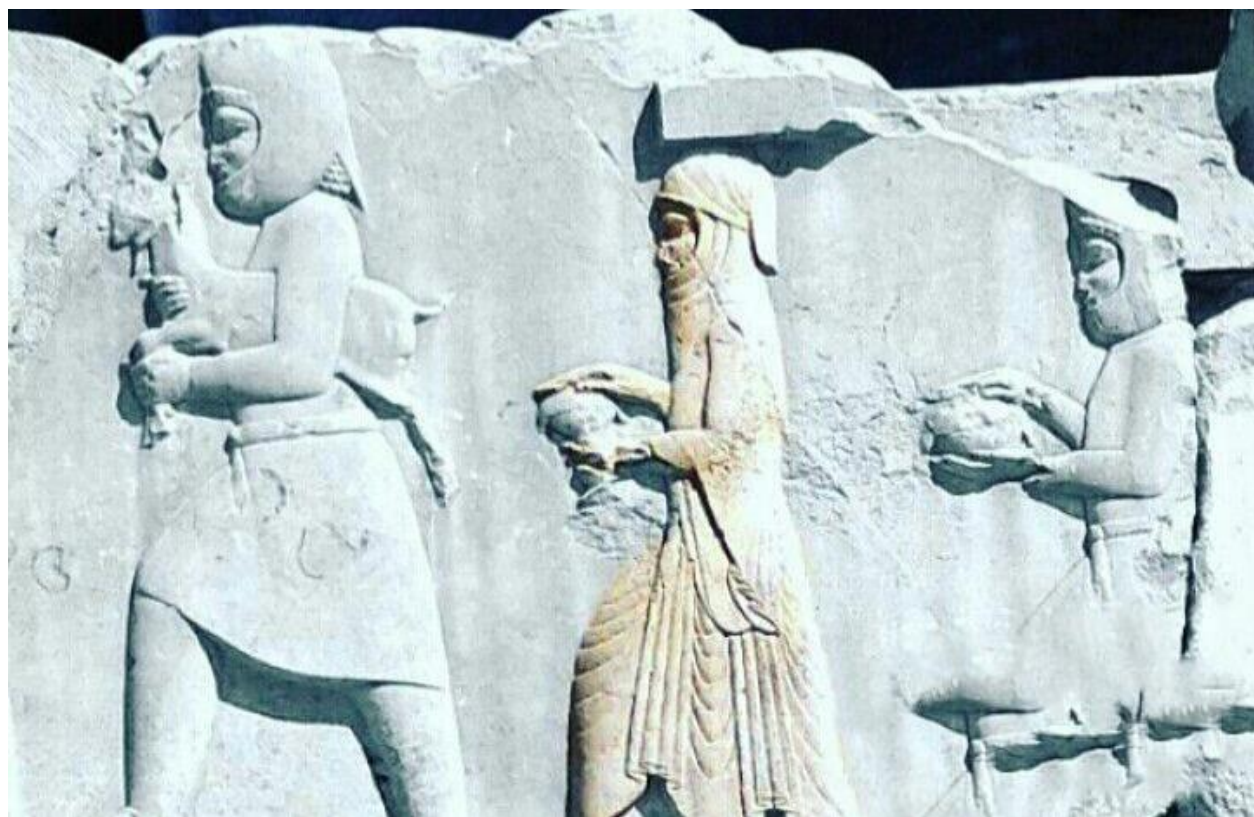

تصویر مجسمه‌ی سفالی زن مادی، هزاره‌ی اول پ.م.
مجموعه‌ی اکرم‌ن از روی کتاب بررسی هنر ایران (پوپ).

Fig.No. : Terracotta Statuette of median woman,
1st millennium B.C, Collection Ackerman, from: A.
Survey of Persian Art, vol VII, Pope.

بیانات مقام معظم رهبری

چادر لباس ملی ما است.
چادر پیش از آنکه یک حجاب اسلامی باشد، یک حجاب ایرانی است، مال مردم ما و لباس ملی ما است.

▼ قسمت بیست و هفتم
حجاب در تمدن‌ها و ملل
(پوشش زنان هخامنشی)

❖ در کتاب تاریخ ویل دورانت در مورد نحوه‌ی رفتار و پوشش بانوان در دوران هخامنشی می‌نویسد:
زنان طبقات بالای اجتماع، فقط با تخت روان روپوش‌دار از خانه بیرون می‌آیند.

❖ پلوتارک مورخ یونانی در مورد شرایط ایران در زمان هخامنشیان می‌نویسد که:
«هر گاه لازم است زنان ایران از خانه خارج شوند و به سفر روند، درون چادرهای در بسته‌ای می‌نشینند و چادر را بر روی گردونه‌ای قرار می‌دهند و حمل می‌نمایند.»

❖ احمد کسروی نتیجه می‌گیرد که استفاده از چنین چادری ویژه توانگران بوده و افراد عادی جهت رفت‌وآمد، مشابه کوچکتر آن را بر سر می‌گرفته‌اند و به تدریج ظاهر آن تغییر کرده و به صورت امروز درآمده ولی نام چادر همچنان بر آن باقی مانده است.

❖ همچنین، تصویری که در غرب ترکیه در تپه‌ی دهکده‌ی ارگیلی پیدا شده است، سه زن پارسی سوار بر اسب را نشان می‌دهد که هر سه زن پوششی شبیه چادر دارند و بلندی آن تا زانو می‌رسد.

📷 تصویر سمت راست: تصویر سوار زن با حجاب دوره هخامنشی واقع در (مقبره یا معبد ساتراپ محلي Daskyleion نزدیک Ergili در ترکیه)

📷 تصویر سمت چپ: پارچه ای گوبلین از پازیریک، دو زن متشخص همراه خدمتکارانشان در مراسم جشن مذهبی (واقع در موزه ارمنستان روسیه)

✓ بانوان متشخص هخامنشي

◆ بررسی‌ها نشان می‌دهد که پوشش تمام بدن در دوره‌های مختلف تاریخی چه نزد زنان و چه نزد مردان در ایران یک حقیقت بوده است و به هیچ وجه ایرانیان در برهنگی به سر نمی‌برده‌اند. پوشیدگی موی و روی، سنت و وجه امتیاز اشراف به شمار می‌رفته است.

◆ پوشاک زنان هخامنشی با در نظر گرفتن موقعیت اجتماعی به دو دسته تقسیم می‌شود:

۱- ملکه‌ها

۲- خدمه‌ها

۱) ملکه‌ها:

نوع پوششی که ملکه‌ها داشته‌اند پنج دسته است:

□ لباس چین دار با یک چادر مزین کوتاه: این لباس از دوره‌ی ماد به آن‌ها ارث رسیده است. بالا تنه لباس ساده و آستین آن بسیار فراخ و گشاد بوده به طوری که کامل بر روی لباس آویزان است.

◆◆ لباس مزین و چین دار با یک چادر مزین کوتاه: قسمت جلوی لباس به صورت نقوش تزئینی مزین شده و بالا تنه پوش لباس بر عکس لباس قبلی مجلل می‌باشد.

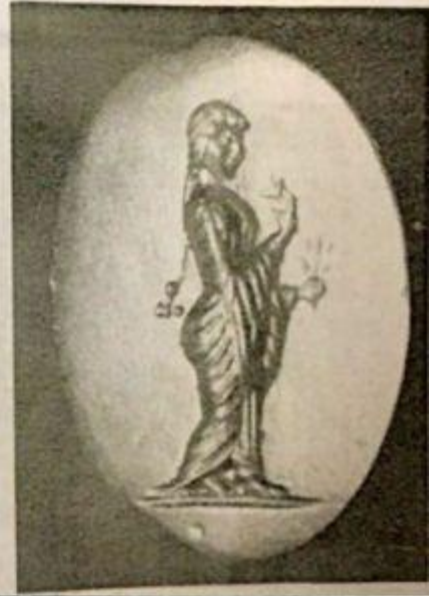
□ لباس چین دار بدون چادر: یکی از انواع لباس‌هایی که مورد پوشش آن‌ها قرار گرفته، لباسی است چین دار متشکل از دو راسته چین که روی آن چادر قرار نگرفته است.

◆◆ لباس چین دار مزین بدون چادر

□ لباس ساده با چادر ساده: این لباس ساده و بلند است و روی آن چادری بلند قرار دارد، زیر چادر و روی سر یک تاج قرار دارد.

۲) خدمه‌ها:

● لباسی که به احتمال قوی تنها افراد خدمه در دوره ی پارسی می پوشیده‌اند، عبارت است از یک لباس ساده و بلند که معمولاً روی آن کمربندی ساده قرار می گرفته است.

❖ تندیس های به جامانده از دوران باستان، نشان می دهد که بانوان اشرافی نه تنها حجاب خود را رعایت می کردند، بلکه الگویی برای زنان طبقات پایین جامعه بودند و آنها نیز در مجالس عمومی و در منظر مردم پوشیده بیرون می آمدند.

* □ حجاب

▼ قسمت بیست و هشتم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان اشکانی)

پرنیان

شهربانو

☀ □ ☞ □ پوشش بانوان اشکانی

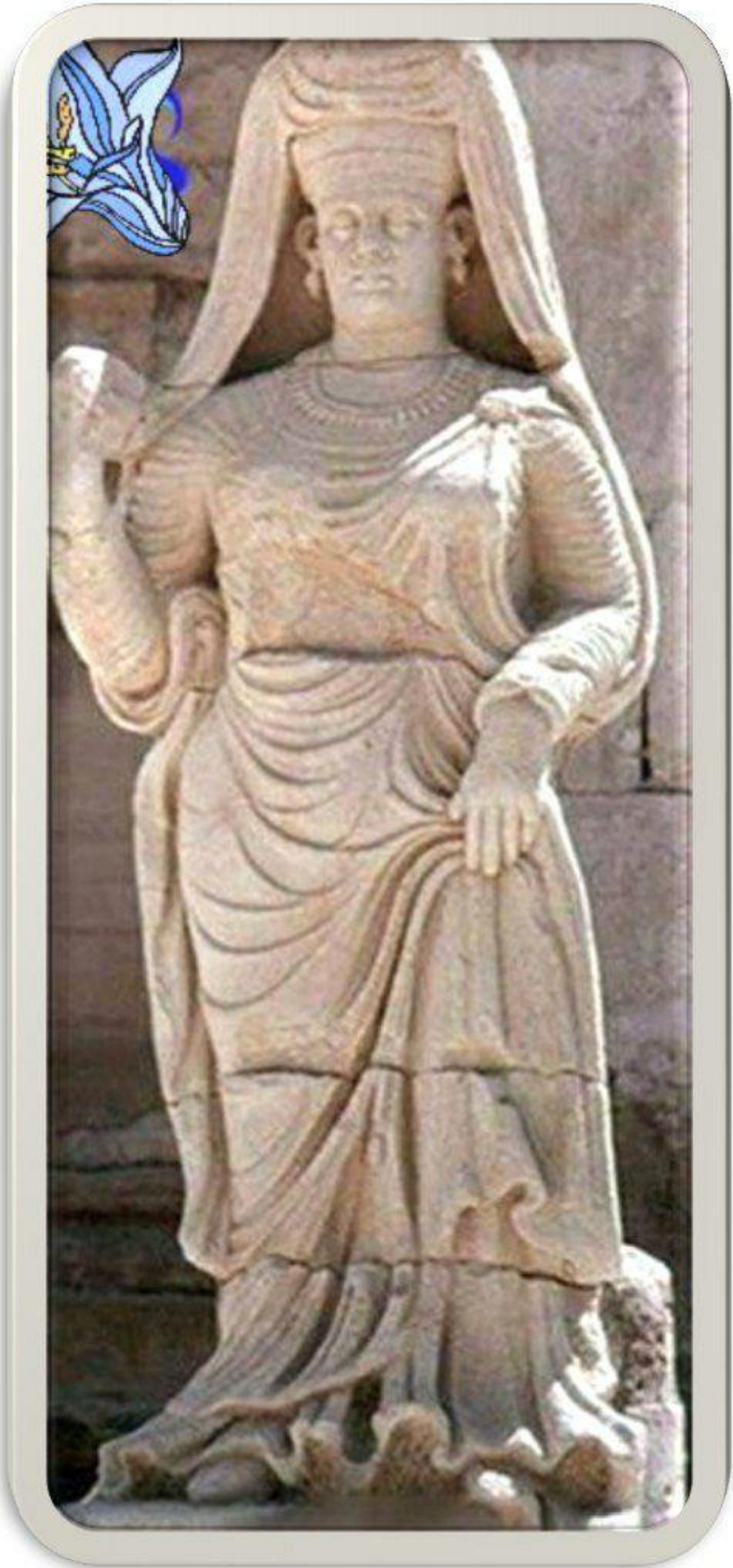
✓ پوشاک بانوان در دوره‌ی اشکانیان، پیراهنی بلند است که تا روی زمین می‌رسیده است و نیز فراخ و پرچین، آستین‌دار و یقه راست بوده است. پیراهن دیگری داشتند که روی اولی می‌پوشیدند. قد این پیراهن نسبت به اولی کوتاه و یقه‌باز بوده و روی این پیراهن چادری سر می‌کردند.

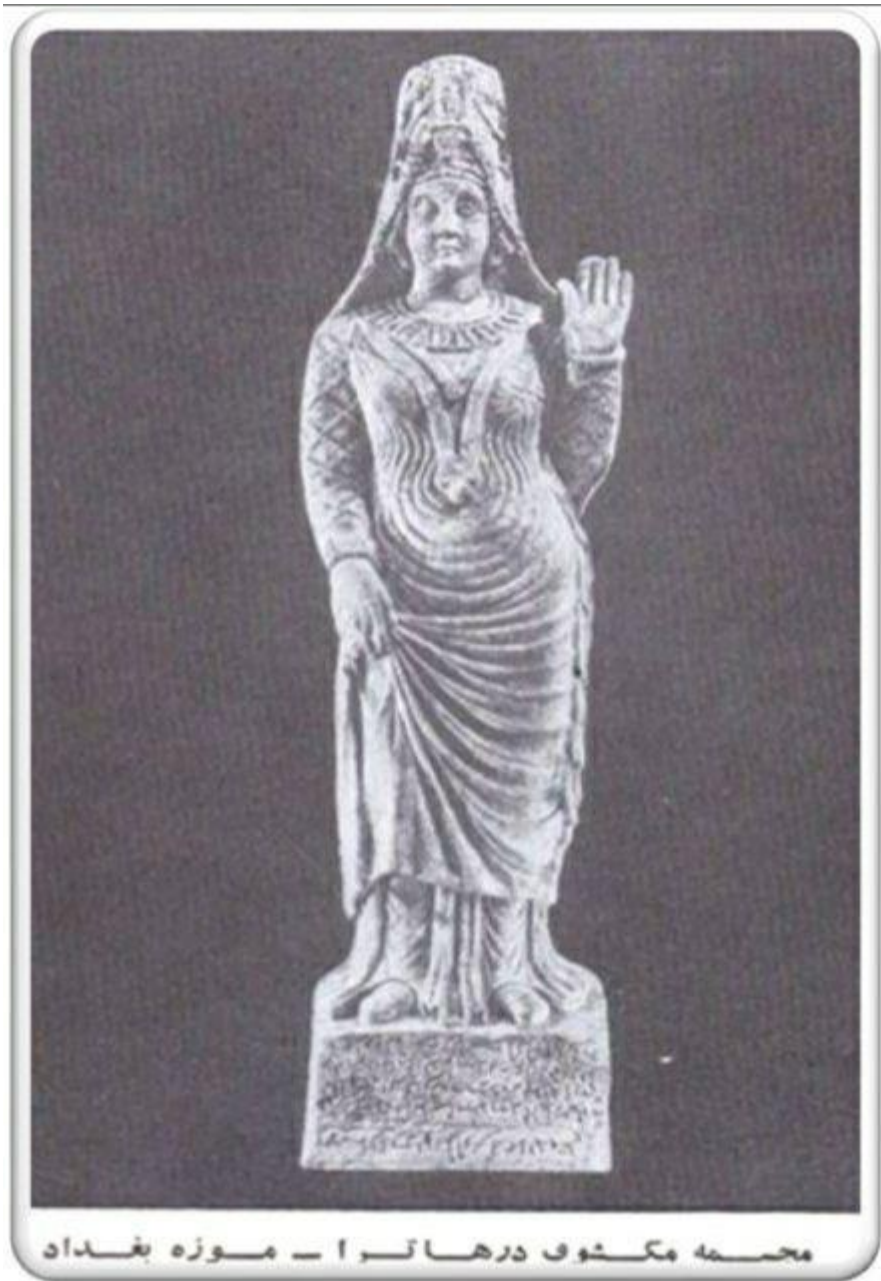
◆◆ مجسمه‌ای از بانوان دوره اشکانی در موزه‌ی پالمیر دمشق وجود دارد که پوشاک بانوان آن دوره را بسیار روشن می‌نمایاند. این بانو درحالی که نشسته است، چادری او را پوشانده است. گوشه‌ی چادر در زیر یک تکه فلز بیضی‌شکل نقش زده، بند است. عمامه‌ای بر سرش نهاده و نواری فلزی موی بالای پیشانی او را نگه‌داشته است و رشته‌هایی از جواهر، زیور عمامه و موی اوست. یک رشته گردن‌بند چسبیده به گردن دارد و پایین تر از آن دور یقه‌ی پیراهن رویی نمایان است.

☞ چادر زنان اشکانی به رنگ‌های شاد و ارغوانی یا سفید بوده است.»

◆◆ همچنین از آثار این دوره، روسری ابریشمین خوش رنگ و نگار و نفیس زنان سنگسری به جا مانده است که «ساخته مکنه» نام دارد و سده‌هاست که زنان سنگسری آن را می‌بافند و می‌آرایند. آنان این روسری را به ترتیب خاصی بر سر خود می‌بندند، که این خود نمونه کامل پوشش سر زنان در زمان اشکانیان می‌باشد.

* □ مجسمه‌ها، سنگ نگاره‌ها سکه‌ها و تندیس‌ها زیادی از نوع پوشش بانوان ایرانی در زمان اشکانیان در موزه‌های کشورهای مختلف بر جای مانده است.

تندیس هایی از زن اشکانی در شهر باستانی هترا یا الحضر ایران باستان، محل نگهداری موزه عراق

* □ حجاب

▼ قسمت بیست و نهم

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش بانوان ساسانی)

◆◆ پوشاک بانوان این دوره را می توان از روی نقوش سنگی یا طرح های روی ظروف جست و جو کرد.

□ ✓◆ از مقایسه ی نقوش سنگی آنهایتا با نقوش دیگر، به نظر می رسد، بانوان دوره ی ساسانی پیراهن بلند و بسیار پرچین و فراخ می پوشیده اند و گاهی آن را به وسیله ی نواری در حوالی سینه (یا کمی پایین تر)، جمع کرده و می بستند.

◆◆ چادر و شنل از عناصر مهم پوشش زنان ساسانی بوده که ما آن را بر سر ملکه آذرمیدخت، دختر خسرو پویز که مدتی هم در ایران پادشاهی می کند می بینیم.

☞ در کتاب تمدن ساسانی (علی سامی) در مورد پوشاک زنان چنین آمده است:

«چادر که از دوره های پیش مورد استفاده بانوان ایران بوده است، در این دوره نیز به صورت مختلف مورد استعمال قرار گرفته است.»

□ ✓◆ زنان درباری روی مقنعه خود، تاج و روی تاجشان چادر می پوشیدند.

◆◆ در این دوره پوشاندن صورت با نقاب نیز در میان زنان ایرانی وجود داشته است.

ملکه آذرمیدخت با تاج و چادر،
از روی کتاب مشرق زمین در
شعر، هنر و زندگی ▼

تصویر ۲۴۷: زن پذیرایی کننده در ضیافت شاه با چادر، بخشی از همان بشقاب.

Fig.No.247: Woman entertainer's chador in royal banquet of Prince, a part of the same silver plate.

تصویر ۲۴۵: شال یک زن پذیرایی کننده در ضیافت شاهزاده، بخشی از بشقاب نقره، دوره‌ی بعد از ساسانی، کتابخانه‌ی ملی پاریس تالار مدال‌ها، از روی کتاب فرانسوا بوشه.

Fig.No.245: Woman entertainer's Scarf in royal banquet of Prince, a part of silver plate, Post - Sassanian, Paris, Bibliothèque nationale, Cabinet des Medailles, from: François Boucher.

□ *حجاب

▼ قسمت سي ام

حجاب در تمدنها و ملل

(پوشش زنان ساساني)

□ ﴿طاق بستان کرمانشاه﴾ ایران

تصویر تاجستانی اردشیر دوم، نهمین شاه ساسانی را نشان می‌دهد. در این صحنه، شاه ساسانی به حالت ایستاده با صورتی سه ربعی و بدنی تمام رخ در مرکز صحنه نقش شده که دست چپ را بر روی قبضه شمشیر گذاشته و با دست راست نماد فره ایزدی یا حق مشروعیت پادشاهی به شکل حلقه روبان‌داری را از اهورا مزدا می‌گیرد، ایزد مهر یا آناهیتا با هاله‌ای از نور نیز در سمت چپ، پشت سر او قرار دارد.

در سنگ نگاره طاق بستان که قرن سوم میلادی ساخته شده‌است، تصویر آناهیتا الهه آب دیده می‌شود که دارای لباس‌های پوشیده و نزدیک به پوشش دوره اشکانیان است.

از تفاوت سبک لباس آناهیتا و دو نقش برجسته کنارش که متعلق به دو مرد است می‌توان فهمید در این دوره خانم‌ها بصورت متفاوت از مردان و بیشتر از آنان خود را می‌پوشاندند.^۵

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى

^۵ منابع مورد استفاده در بخش سیر تاریخی پوشش بانوان در تمدنها و ملل مختلف از کتب ذیل میباشد:

کتاب دایره المعارف لاروس ؛ کتاب تاریخ تمدن ویل دورانت ؛ کتاب کاراکالپاک ؛ کتاب پوشاک باستانی ایرانیان ؛ کتاب تاریخ پوشاک اقوام ایرانی ؛ کتاب تاریخ لباس ؛ کتاب پارتیان ؛ کتاب خرده اوستا